Lieta Nr.C11050515
CA0361-15/07

S P R I E D U M S
Latvijas Republikas vārdā

Valmierā 2015.gada 13.oktobrī

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis D.Lazdiņš
tiesneši S.Bakmane un A.Bukavs
tiesas sēdes sekretāre B.Nīmane
piedaloties prasītāja /pers. A/ pilnvarotai pārstāvei zvērinātai advokātei I.Samsonei, atbildētāju /pers. B/ un /pers. C/ pilnvarotai pārstāvei /pers. D/

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/ un /pers. C/ par parāda un līgumisko nokavējuma procentu piedziņu sakarā ar atbildētāja /pers. B/ apelācijas sūdzību par Cēsu rajona tiesas 2015.gada 13.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

2014.gada 30.decembrī prasītājs /pers. A/ cēlis Cēsu rajona tiesā prasību pret /pers. B/ un /pers. C/ par parāda un līgumisko nokavējumu procentu piedziņu, kurā lūdz tiesai:

- piedzīt no /pers. B/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/, parādu 3889,21 EUR, līgumiskos nokavējuma procentus 3889,21 EUR, kopā piedzīt 7778,42 EUR;
- noteikt prasītājam tiesības saņemt no atbildētājiem likumiskos sešus procentus no simta gadā no aizdevuma neatmaksātās pamatsummas par laiku līdz sprieduma izpildei;
- piedzīt no /pers. B/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/, visus tiesāšanās izdevumus.

Prasība pamatota uz apstākļiem, ka 2009.gada 19.janvārī starp /pers. A/, kā aizdevēju, un /pers. B/, kā aizņēmēju, noslēgts aizdevuma līgums, saskaņā, ar kuru /pers. A/ 2009.gada 22.janvārī pārskaitījis /pers. B/ uz viņa bankas kontu 5500 EUR. Aizdevēja un aizņēmēja parakstus uz minētā aizdevuma līguma apliecinājusi zvērināta notāre Rūta Ķēniņa.

2009.gada 19.janvārī starp /pers. A/, kā aizdevēju, un /pers. C/, kā galvinieku, noslēgts galvojuma līgums, saskaņā, ar kuru galvinieks apņēmies kā pats parādnieks atbildēt aizdevējam par parādnieka saistību izpildi pēc 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līguma.

Ar Bauskas zemesgrāmatu nodaļas tiesneša 2009.gada 22.janvāra lēmumu Vecumnieku pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs A/nostiprināta hipotēka 3865,42 EUR apmērā par labu /pers. A/.

Aizdevuma līguma 2.1.punktā un 4.2.punktā /pers. B/ apņēmās atmaksāt aizdevumu līdz 2010.gada 30.janvārim. Līguma 4.3.punkta 3.3.1.apakšpunktā tika noteikts, ka līdz 2009.gada 10.februārim /pers. B/ pienākums ir atmaksāt prasītājam aizdevuma pamatsummas un aizdevuma lietošanas procentu pirmo maksājumu 623 EUR apmērā (aizdevuma pamatsummas daļa 462 EUR, aizdevuma lietojuma procenti 161 EUR), bet līguma 4.3.punkta 3.3.2.apakšpunktā tika noteikts, ka turpmākos maksājumus /pers. B/ atmaksās noteiktos termiņos - līdz 2009.gada 10.martam, 2009.gada 10.aprīlim, 2009.gada 10.maijam, 2009.gada 10.jūnijam, 2009.gada 10.jūlijam, 2009.gada 10.augustam, 2009.gada 10.septembrim, 2009.gada 10.oktobrim, 2009.gada 10.novembrim, 2009.gada 10.decembrim, 2010.gada 30.janvārim, katru maksājumu pārskaitot uz aizdevēja bankas kontu.

Līguma 5.1.punktā tika noteikts, ka jebkuru maksājumu kavējuma gadījumā aizņēmējs maksā prasītājam nokavējuma procentus 1% apmērā no kavētā maksājuma summas par katru kavējuma dienu. Līguma 5.2.punktā tika noteikts līgumsods par aizdevuma procentu kavēšanu.

2009.gada 9.aprīlī, pēc /pers. B/ lūguma, /pers. A/ un /pers. B/ parakstīja pielikumu pie 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līguma par to, ka /pers. B/ līdz 2009.gada 10.aprīlim atmaksās prasītājam 165 EUR, līdz 2009.gada 10.maijam - 623 EUR, līdz 2009.gada 10.jūnijam - 165 EUR, atlikusī pamatparāda summa - 1374 EUR.

2009.gada februāra, marta un aprīļa mēnešos atbildētājs /pers. B/ pildīja savas saistības atbilstoši 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līgumam un tā pielikumam, bet pēc tam savas saistības pildīja daļēji.

2012.gada 20.februārī, 2013.gada 10.janvārī un 2013.gada 30.martā prasītājs izsniedza /pers. B/ rakstiskus paziņojumus par nepieciešamību pildīt 2009.gada 19.janvārī noslēgtā aizdevuma līguma noteikumus attiecībā par maksājumiem, informējot atbildētāju par prasības sniegšanu tiesā. 2013.gada 30.martā /pers. A/ nosūtīja paziņojumu par nepieciešamību samaksāt parādsaistības un blakus prasījumus arī galviniekam /pers. C/. Taču atbildes uz paziņojumiem no /pers. B/ un /pers. C/ prasītājs nav saņēmis.

No prasībai pievienotā aizdevuma pamatsummas, aizdevuma lietošanas procentu un līgumisko nokavējuma procentu aprēķina redzams, ka /pers. B/ samaksājis /pers. A/ 3586,79 EUR, tādējādi nomaksājot aizdevuma lietojuma procentus un pamatsummas daļu 1610,79 EUR, ka /pers. B/ nesamaksātās aizdevuma pamatsummas apmērs sastāda 3889,21 EUR, bet līgumisko nokavējuma procentu apmērs - 72962,23 EUR.

Prasītājs, atbilstoši Civillikuma 1763.panta 1.punktam, līgumisko nokavējuma procentu apmēru samazinājis līdz neatmaksātās aizdevuma pamatsummas apmēram 3889,21 EUR. Līdz ar to kopējā piedzenamā summa ir 7778,42 EUR.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1587., 1588., 1934., 1943., 1753., 1757., 1765., 1696. un 1698.pantu, Civilprocesa likuma 1., 128., 41., 44., 195.un 30.pantu.

2015.gada 5.februārī saņemti tiesā atbildētāju /pers. B/ un /pers. C/ rakstveida paskaidrojums, kurā norāda, ka prasību atzīst daļēji paskaidrojumā norādīto apsvērumu dēļ.

Atbildētājs/pers. B/, saskaņā ar 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līgumu, ir veicis laika posmā no 2009.gada 10.februāra līdz 2009.gada 10.novembrim desmit maksājumus, kuru kopējā summa ir 3586,79 EUR.

No prasības redzams, ka no visas samaksātās summas tikai 1610,79 EUR prasītājs uzskata, ka pamatparāda apmaksu, bet 1976 EUR ieskaita aizdevuma lietojuma procentu apmaksā. Neatkarīgi no tā prasītājs lūdz tiesai piedzīt no atbildētāja līgumiskos nokavējuma procentos 3889,21 EUR apmērā, līdz ar ko, saskaitot visu kopā, kopējā summa ir 11365,21 EUR Tātad prasītājs vēlas iegūt no atbildētāja lielāku summu nekā aizdevis.

Atbildētājs uzskata, ka prasītāja /pers. A/ prasība ir pretēja civiltiesību principiem, likumu normu mērķiem un tiesu praksei.

Atbildētājs norāda, ka prasītājs 2009.gadā nodarbojās ar aizdevuma izsniegšanu, to reklamējot arī interneta portālā. Aizdevuma līgumā tika pielīgti 3 procenti mēnesī, kas gadā sastāda 36 procentus un salīdzinot ar Civillikuma 1765.pantā paredzētajiem 6% gadā ir atzīstami par nesamērīgi lieliem. Civillikuma 1764.pants paredz, ka par prettiesiskiem uzskatāmi nesamērīgi un godīgai darījumu praksei neatbilstoši procenti.

Līdz ar to atbildētājs uzskata, ka aizdevuma līguma 2.4.punkts ir atzīstams par spēka neesošu, pamatojoties uz Civillikuma 1592.pantu, kas nosaka, ka neviens līgums, kas veicina kaut ko pretlikumīgu, netikumīgu vai negodīgu, nesaista.

Atbildētājs norāda, ka saskaņā ar 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līguma 6.2.punktu prasītājam, kā aizdevējam, tika pielīgtas tiesības lauzt līgumu un pieprasīt nekavējoši visu aizdevuma summu atmaksu. Tomēr, ka redzams no faktiskajiem lietas apstākļiem, tikai 2014.gada beigās prasītājs griezies tiesā.

2012.gada 20.februārī atbildētājs saņēmis no prasītāja vēstuli, kurā, neatkarīgi no tā, ka atbildētājs jau bija samaksājis 3586,79 EUR, tika pieprasīta no atbildētāja nekavējoša 11682,63 EUR samaksa.

Atbildētājs norādījis uz judikatūru, t.i. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013.gada 30.janvāra spriedumā lietā SKC - 644/2013 minēto, ka līgumiskie procenti un līgumsods gadījumos, kad līdzējs tiesīgi atkāpjas no līguma, ir atlīdzināmi līdz brīdim, kad līgums beidz pastāvēt.

Tā kā jau 2012.gada 20.februārī prasītājs pieprasīja no atbildētāja visas aizdevuma summas atmaksu, tad tiesības prasīt nokavējuma procentus prasītājs ar šo brīdi bija zaudējis.

Atbildētājs norāda, ka atzīst prasību par parāda summas 2000 EUR apmērā piedziņu, ko var nomaksāt prasītājam labprātīgi.

Savukārt atbildētājs /pers. C/ savā rakstveida paskaidrojumā tiesai norādījis, ka prasījumu piedzīt no viņa, kā galvotāja, nevar izskatīt vienlaicīgi ar parāda piedziņu no pamatparādnieka. Apmierinot prasību, atbilstoši prasības pieteikumā norādītajam veidosies situācija, ka galvotāja saistības nebūs precīzi noteiktas, jo pastāv varbūtība, ka aizdevējs saņem izpildījumu no pamatparādnieka vai saņems daļēju izpildi, kas nonāk pretrunā ar Civillikumu, t.i. prasījums pret galvotāju nav precīzs un balstīts tikai ar varbūtības nosacījumu un uz apstākļiem, kuri varētu iestāties nākotnē. Tiesai ar spriedumu jānodibina noteiktība strīdu tiesiskajās attiecībās, jānosaka pušu savstarpējās tiesības un pienākumi, jānovērš personu subjektīvo tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārumi un pārkāpumi. Tāpēc tiesas spriedumam jābūt kategoriskam (sk. Civillikuma komentāri. 2006. gads, 273.lpp.). **J**au 2006.gada Civilprocesa likuma komentāros (273.lpp.) tika uzsvērts, ka Civilprocesa likums nepieļauj nosacītus un alternatīvus spriedumus.

Tiesa nevar saistīt sprieduma izpildi ar kādu nosacījumu iestāšanos vai neiestāšanos.

Civillikuma 1702.pants paredz, ka tad, kad pret galvinieku ceļ prasību, viņš var prasīt, lai kreditors griežas ar to papriekš pie galvenā parādnieka, ja piedziņa no tā izdarāma tikpat sekmīgi un viegli. Tātad prasība bija ceļama pret pamatparādnieku un tikai tad, kad saistību izpilde nav panākta, prasība ceļama pret galvotāju.

Ar Cēsu rajona tiesas 2015.gada 13.maija spriedumu /pers. A/ prasība apmierināta daļēji.

Piedzīts no /pers. B/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/, par labu /pers. A/ parāds 4278,13 EUR, ko veido aizdevuma pamatsumma 3889,21 EUR un līgumiskie nokavējuma procenti 388,92 EUR, ar lietas vešanu saistītie izdevumi 100 EUR un tiesas izdevumi – valsts nodeva 405,87 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 7,50 EUR, pavisam kopā piedzīti 4791,50 EUR, nosakot termiņu labprātīgai sprieduma izpildei - 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Noteiktas /pers. A/tiesības saņemt no /pers. B/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/, likumiskos sešus procentus no viena simta gadā līdz sprieduma izpildei no pamatparāda 3889,21 EUR.

Noraidīta /pers. A/prasība daļā par līgumisko nokavējuma procentu piedziņu 3500,29 EUR apmērā.

Tiesa pamatojusi spriedumu uz tālāk minētajiem apstākļiem un apsvērumiem.

2009.gada 19.janvārī starp /pers. A/, kā aizdevēju, un /pers. B/, kā aizņēmēju, noslēgts aizdevuma līgums, saskaņā, ar kuru aizdevējs 2009.gada 22.janvārī pārskaitījis /pers. B/ uz viņa bankas kontu 5500 EUR. Aizdevēja un aizņēmēja parakstus uz minētā aizdevuma līguma apliecinājusi zvērināta notāre Rūta Ķēniņa.

2009.gada 19.janvārī starp /pers. A/, kā aizdevēju, un /pers. C/, kā galvinieku, noslēgts galvojuma līgums, saskaņā, ar kuru galvinieks apņēmies kā pats parādnieks atbildēt aizdevējam par parādnieka saistību izpildi pēc 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līguma.

Saskaņā ar Civillikuma 1587.pantu tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējam pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma, kaut arī atlīdzinot otrai zaudējumus.

Savukārt saskaņā ar Civillikuma 1943.pantu aizņēmējam jāatdod tāda pati summa vai tāds pats daudzums, kādu viņš saņēmis.

Tiesa secinājusi, ka uz lietas izskatīšanas brīdi tiesā neatmaksātās aizdevuma pamatsummas apmērs ir 3889,21 EUR.

Saskaņā ar Civillikuma 1692.pantu galvojums ir ar līgumu uzņemts pienākums atbildēt kreditoram par trešās personas parādu, neatsvabinot tomēr pēdējo no viņas parāda.

Civillikuma 1698.pants nosaka, ka galvinieks atbild ne vien par pašu galveno parādu, bet arī par tā blakus prasījumiem, parādnieka vainas vai nokavējuma dēļ nodarītiem zaudējumiem un tiesas izdevumiem.

Savukārt saskaņā ar Civillikuma 1702.panta nosacījumiem, kad pret galvinieku ceļ prasību, viņš var prasīt, lai kreditors griežas ar to papriekš pie galvenā parādnieka, ja piedziņa no tā izdarāma tikpat sekmīgi un viegli. Šī tiesība atkrīt, ja galvinieks noteikti no tās atteicies. Par tādu atteikšanos uzskatāms jau arī tas, ja galvinieks uzņemas saistību kā pats parādnieks.

Tādējādi galvojums ir akcesora saistība, kas kalpo par citas saistības nodrošinājumu. No Civillikuma 1702.panta izriet, ka galvinieks ir subsidāri atbildīgs par parādnieka uzņemto saistību. Galvojums pēc savas būtības ir saistību tiesību pastiprinājuma veids, jo

ar galvojumu ir saprotamas līgumiskas saistības, ar kurām trešā persona - galvinieks, uzņemas atbildēt kreditoram par citas personas parāda saistībām, tomēr neatsvabinot parādnieku no viņa parāda.

Tiesa atzinusi, ka prasītājs /pers. A/ pamatoti prasa saistību izpildi no parādnieka /pers. B/ un galvinieka /pers. C/.

Saskaņā ar Civillikuma 1753.panta noteikumiem - ar procentiem jāsaprot tā atlīdzība, kas dodama par kādas naudas summas vai citu atvietojamu lietu (CL 844.p.) lietošanas atvēlējumu vai kavējumu, samērā ar viņu daudzumu un lietošanas ilgumu.

Saskaņā ar Civillikuma 1756. panta noteikumiem - pienākums maksāt procentus pamatojas vai nu uz tiesisku darījumu, vai uz likumu.

Tiesa atzinusi, ka prasītājs pamatoti aprēķinājis līgumiskos nokavējuma procentus 3889,21 EUR apmērā, jo to paredz aizdevuma līguma noteikumi un lietā nav strīda par to, ka visa aizdotā summa nav tikusi atdota (lietas 9. lapa).

Tomēr tiesa secinājusi, ka līgumisko nokavējumu procentu apmērs noteikts nesamērīgi augsts.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2013.gada tiesu prakses apkopojumā „Tiesu prakse līgumsodu piemērošanā" norādīts, ka atbilstoši tiesību doktrīnā izteiktajai atziņai procentu kā atlīdzības par sveša kapitāla lietošanas atvēlējumu vai atdošanas kavējumu galvenā funkcija ir nodrošināt tirgus ekonomikai raksturīgo ekvivalenci, kas ietver pieņēmumu, ka kapitāls parasti nes augļus un jaukt to ar procentos izteiktu līgumsodu. Nokavējuma gadījumā procentu maksāšanas pienākums iedarbojas kā pamudinājums parāda ātrākai nokārtošanai. (..) Civiltiesiskos strīdos pārmērīgi augsti procenti var kalpot par pamatu līguma noteikumu atzīšanai par neatbilstošiem labiem tikumiem." (..).

Pušu noslēgtajā aizdevuma līguma 5.1.punktā noteiktais, ka jebkuru maksājumu kavējuma gadījumā aizņēmējs maksā prasītājam, kā aizdevējam, līgumiskos nokavējuma procentus 1% apmērā no kavētā maksājuma summas par katru kavējuma dienu liecina nevis par aizdevēja vēlmi saņemt taisnīgu atlīdzību par kapitāla lietošanu, bet gan par aizņēmēja sodīšanu, kas savukārt neatbilst nokavējuma procentu mērķim civiltiesībās.

Līdz ar to tiesa atzinusi, ka prasība daļā par līgumisko nokavējuma procentu piedziņu 3889,21 EUR apmierināma daļēji.

Tiesa atzinusi, ka šādā apmērā noteikti līgumiskie nokavējuma procenti faktiski pilda līgumsoda funkciju un ka pušu attiecības par līgumsoda piedziņu izspriežamas saskaņā ar Civillikuma attiecīgajiem pantiem, kas ir spēkā no 2014.gada 1.janvāra.

Saskaņā ar Civillikuma 1717.pantu (redakcijā, kas ir spēkā no 2014.gada 1.janvāra) – līgumsoda apmēru nosaka līdzēji, un tas nav aprobežots ar zaudējumu lielumu, kādi paredzami no līguma neizpildīšanas, taču tam jābūt samērīgam un atbilstošam godīgai darījumu praksei.

Konkrētajā gadījumā pielīgtie līgumiskie procenti 1% apmērā no kavētā maksājuma summas par katru kavējuma dienu ir nesamērīgi, līdz ar to tiesa uzskata, ka šādi līguma noteikumi uzskatāmi par netaisnīgiem līguma noteikumiem.

Tiesa atzinusi, ka prasītājam ir tiesības līgumā ietvert līgumsodu par saistību pienācīgu nepildīšanu, bet līgumsoda apmēram jābūt samērīgam.

Civillikuma 1716.panta trešā daļa (spēkā no 2014.gada 1.janvāra), paredz, ka līgumsods par saistību nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (termiņā) var tikt noteikts pieaugošs, taču kopumā ne vairāk par 10 procentiem no pamatparāda vai galvenās saistības apmēra.

Tā kā atbildētājs ir kavējis ar aizdevuma līgumu uzņemtās saistības, tiesa atzinusi, ka atbildētājam Civillikuma 1716.panta izpratnē ir pienākums maksāt līgumsodu, bet līgumsods nosakāms saprātīgās robežās, kas konkrētajā gadījumā kļūst par tiesas kompetenci, lietojot par mērauklu taisnīguma un samērīguma principus.

Saskaņā ar Civillikuma 1724.^{1}pantu (redakcijā, kas ir spēkā no 2014.gada 1.janvāra), tiesa samazina pieprasīto līgumsodu līdz saprātīgam apmēram, ja tas ir pārmērīgs, salīdzinot ar neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu, vai ņemot vērā citus apstākļus. [..].

Ņemot vērā minēto, tiesa atzinusi, ka pieprasīto līgumisko nokavējuma procentu (faktiski līgumsoda apmērs) ir samazināms līdz 10% no pamatparāda, tas ir, līdz 388,92 EUR.

Tādējādi tiesa atzinusi, ka no atbildētāja par labu prasītājam piedzenami līgumiskie nokavējuma procenti (līgumsods) 388,92 EUR apmērā, bet prasība daļā par līgumisko nokavējuma procentu 3500,29 EUR apmērā piedziņu, ir noraidāma.

Prasītājam, saskaņā ar Civilprocesa likuma 195.panta noteikumiem, ir tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt sešus procentus no simta gadā, ievērojot Civillikuma 1763.panta nosacījumus, ka procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis kapitāla lielumu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu tiesa proporcionāli prasījuma apmierinātajai daļai par labu prasītājam /pers. A/ no atbildētāja /pers. B/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/, piedzinusi tiesas izdevumus - valsts nodevu 405,87 EUR un tiesāšanās izdevumus 7,50 EUR.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.pantu no atbildētāja /pers. B/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/, par labu prasītājam piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi 100 EUR apmērā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.^{1}panta noteikumiem atbildētājiem tiesa noteikusi termiņu labprātīgai sprieduma izpildei - 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Par Cēsu rajona tiesas 2015.gada 13.maija spriedumu daļā, ar kuru apmierināta /pers. A/ prasība, apelācijas sūdzību iesniedzis atbildētājs /pers. B/, norādot apelācijas sūdzībā tālāk minētos apstākļus un apsvērumus.

Saskaņā ar 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līgumu atbildētājs saņēmis no prasītāja 5500 EUR. Laika posmā no 2009.gada 10.februāra līdz 2009.gada 10.novembrim viņš samaksājis prasītājam kopā 3586,79 EUR.

Atbildētājs uzskata, ka tiesa nav vērtējusi apstākli, ka atbildētājs ir atmaksājis daļu no aizdevuma summas. Tāpat tiesa nav pamatojusi prasībā norādīto samaksātās summas sadalījumu un aizdevuma procentu lieluma atbilstību Civillikuma tiesiskajam regulējumam. Lai gan Civillikums neaizliedz savus brīvos līdzekļus aizdot, tomēr, lai mazinātu krāpšanas un citādu ļaunprātību iespējas, valsts ierobežo aizdevuma rakstura darījumu sistemātisku slēgšanu ārpus kredītiestādēm. Lai gan procentu maksimālais apmērs likumā nav ierobežots, tas ir jāierobežo, lai izslēgtu pārmērīgu ienākumu gūšanu (augļošanu) (sk. Torgāns Civillikuma Saistību tiesību komentāri, 381., 385.lpp).

Pušu noslēgtajā aizdevuma līgumā tika pielīgti 3 procenti mēnesī, kas gadā sastāda 36 procentus un salīdzinot ar Civillikuma 1765.pantā paredzētajiem 6 % gadā ir atzīstami par nesamērīgi lieliem.

Civillikuma 1764.pants paredz, ka par prettiesiskiem uzskatāmi nesamērīgi un godīgai darījumu praksei neatbilstoši procenti.

Atzīstot pielīgtos procentus par pretlikumīgiem, būtu jāizvērtē arī atmaksātās summas mērķis.

Atbildētājs/pers. B/, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 413., 414., 415.,416.,417 un 418. pantu, lūdz apelācijas instances tiesai izskatīt lietu pēc būtības.

Prasītājs savā rakstveida paskaidrojumā par atbildētāja /pers. B/ apelācijas sūdzību tiesai norādījis, ka no /pers. B/ samaksātajiem 3586,79 EUR 1976 EUR ir novirzāmi visu aizdevuma lietojuma procentu samaksai, bet atlikusī samaksas daļa 1610,79 EUR ir nomaksātā aizdevuma pamatsummas daļa. Nesamaksātā aizdevuma pamatsumma ir 3889,21 EUR.

Prasītājs uzskata, ka 2009.gada 19.janvārī starp /pers. A/ un /pers. B/ noslēgtais aizdevuma līgums ir tiesisks, jo līdzēji vienojušies līgumā gan par aizdevuma līguma būtiskām sastāvdaļām, gan līguma blakus noteikumiem.

/pers. B/nav iesniedzis lietā nekādus pierādījumus par to, ka viņš nebūtu sapratis un apzinājies noslēgtā aizdevuma līguma sekas, tostarp noteiktos termiņus aizdevuma pamatsummu un aizdevuma lietojuma procentu atmaksai.

Atbilstoši Civillikuma 1587.pantam tiesīgi noslēgts līgums uzliek līdzējam pienākumu izpildīt apsolīto, un ne darījuma sevišķais smagums, ne arī vēlāk radušās izpildīšanas grūtības nedod vienai pusei tiesību atkāpties no līguma.

Aizdevuma līguma 2.4.punktā noteikta aizdevuma lietojuma maksa gan procentos, gan naudā. Atbilstoši Civillikuma 1756.pantam pienākums maksāt procentus pamatojas uz tiesisku darījumu - aizdevuma līgumu, savukārt atbilstoši Civillikuma 1757.pantam, nolīgstot procentus, līdzēji ir noteikuši to apmēru. Saskaņā ar Civillikuma 1946.panta pirmo daļu procenti par aizdevumiem dodami tikai tad, ja tie bijuši tieši norunāti vai ja parādnieks pielaidis nokavējumu.

Tā kā 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līgumā līdzēji /pers. A/ un /pers. B/ vienojušies par aizdevuma lietojuma maksu gan procentos, gan naudas izteiksmē, nav pamata /pers. B/ samaksāto maksu novirzīt tikai un vienīgi aizdevuma pamatsummas atmaksai, jo Civillikuma 1843.pantā teikts, ja kāds samaksā tikai daļu no sava parāda, tad viņa maksājumu vispirms ieskaita vēl nenomaksātos procentos un tikai pēc tam palikušo atlikumu izlieto kapitāla dzēšanai.

Aizdevuma lietojuma maksa vai aizdevuma lietojuma procenti nav atzīstami par līgumsodu un tādēļ uz to nav attiecināmi 2013.gada 20.jūnijā Saeimā pieņemtie grozījumi Civillikumā, kas stājās spēkā ar 2014.gada 1.janvāri.

Lai gan Cēsu rajona tiesa 2015.gada 13.maija spriedumā nav pietiekami detalizēti vērtējusi /pers. B/ samaksātās summas sadali aizdevuma lietojuma maksas un aizdevuma pamatsummas atmaksā atbilstoši minētajām likumdošanas normām, tomēr tiesa šajā daļā pieņēmusi pareizu un likumdošanai atbilstošu spriedumu.

/pers. A/nepiekrīt Cēsu rajona tiesas spriedumam daļā, ar kuru noraidīta viņa prasība par līgumisko nokavējuma procentu 3500,29 EUR piedziņu. Cēsu rajona tiesa nav ņēmusi vērā, ka aizdevuma līgums starp /pers. A/ un /pers. B/ noslēgts līdz 2013.gada 31.decembrim, līguma darbība neturpinās pēc 2014.gada l.janvāra, prasība iesniegta tiesā 2014.gada 30.decembrī, tādēļ atbilstoši 2013.gada 19.decembrī Saeimā pieņemtajiem grozījumiem likumā "Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937.gada Civillikuma ģimenes tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un kārtību" aizņēmēja pienākums maksāt līgumsodu vērtējams pēc Civillikuma redakcijas, kāda bija spēkā uz aizdevuma līguma noslēgšanas dienu.

Pamatojoties uz minēto, prasītājs /pers. A/lūdz apelācijas instances tiesai noraidīt /pers. B/ apelācijas sūdzību un apmierināt prasību.

Apelācijas instances tiesas sēdē atbildētāju /pers. B/ un /pers. C/ pilnvarotā pārstāve /pers. D/ uzturēja sava pārstāvamā /pers. B/ apelācijas sūdzību, daļēji atzina prasību par summas 2000 EUR apmērā piedziņu.

Prasītāja/pers. A/ pilnvarotā pārstāve zvērināta advokāte Ilga Samsone atbildētāja /pers. B/ apelācijas sūdzību neatzina un uzturēja prasību tādā apmērā, kādā tā apmierināta ar Cēsu rajona tiesas 2015.gada 13.maija spriedumu.

Motīvu daļa

Uzklausījusi apelācijas instances tiesas sēdē lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot atbildētāja /pers. B/ apelācijas sūdzībā minētos apstākļus, pārbaudot lietā iegūtos pierādījumus un lietas materiālus kopumā, tiesas kolēģija atzīst, ka prasītāja /pers. A/ prasība ir apmierināma daļēji.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu, apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar atbildētāja /pers. B/ apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā un nepārbauda faktus, kas konstatēti pirmās instances tiesā, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Saskaņā ar Civillikuma 203.panta otro daļu, Cēsu rajona tiesas spriedums daļā, ar kuru noraidīta /pers. A/ prasība daļā par līgumisko nokavējuma procentu 3500,29 EUR piedziņu, ir stājies spēkā.

Ar Cēsu rajona tiesas 2015.gada 13.maija spriedumu konstatēti fakti, kas nav pārbaudāmi, jo tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā

Saskaņā ar 2009.gada 19.janvārī starp /pers. A/, kā aizdevēju, un /pers. B/, kā aizņēmēju, noslēgto aizdevuma līgumu, /pers. B/ aizņēmies no /pers. A/ 5500 EUR (lietas 10.-12.lapa).

2009.gada 19.janvārī starp /pers. A/, kā aizdevēju, un /pers. C/, kā galvinieku, noslēgts galvojuma līgums, saskaņā, ar kuru galvinieks apņēmies kā pats parādnieks atbildēt aizdevējam par parādnieka saistību izpildi pēc 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līguma.

Aizdevuma līguma 2.1.punktā un 4.2.punktā /pers. B/ apņēmies atmaksāt aizdevumu līdz 2010.gada 30.janvārim. Līguma 4.3.punkta 3.3.1.apakšpunktā tika noteikts, ka līdz 2009.gada 10.februārim /pers. B/ pienākums ir atmaksāt prasītājam aizdevuma pamatsummas un aizdevuma lietošanas procentu pirmo maksājumu 623 EUR apmērā (aizdevuma pamatsummas daļa 462 EUR, aizdevuma lietojuma procenti 161 EUR), bet līguma 4.3.punkta 3.3.2.apakšpunktā tika noteikts, ka turpmākos maksājumus /pers. B/ atmaksā noteiktos termiņos - līdz 2009.gada 10.martam, 2009.gada 10.aprīlim, 2009.gada 10.maijam, 2009.gada 10.jūnijam, 2009.gada 10.jūlijam, 2009.gada 10.augustam, 2009.gada 10.septembrim, 2009.gada 10.oktobrim, 2009.gada 10.novembrim, 2009.gada 10.decembrim, 2010.gada 30.janvārim, katru maksājumu pārskaitot uz aizdevēja bankas kontu.

2009.gada 9.aprīlī /pers. A/ un /pers. B/ vienojušies, ka /pers. B/ atmaksā prasītājam līdz 2009.gada 10.aprīlim 165 EUR, līdz 2009.gada 10.maijam 623 EUR, bet līdz 2009.gada 10.jūnijam 165 EUR, tādējādi pēdējais pamatsummas daļas maksājums palielinās līdz 1374 EUR.

Atbildētājs/pers. B/ samaksājis /pers. A/ kopā 3586,79 EUR.

2012.gada 20.februārī, 2013.gada 10.janvārī un 2013.gada 30.martā prasītājs izsniedzis atbildētājam /pers. B/ rakstiskus paziņojumus par nepieciešamību pildīt 2009.gada 19.janvārī noslēgtā aizdevuma līguma saistības par maksājumu veikšanu, informējot

atbildētāju par prasības sniegšanu tiesā. 2013.gada 30.martā /pers. A/ nosūtījis paziņojumu arī galviniekam /pers. C/ par nepieciešamību nekavējoties samaksāt prasītājam parādu un blakus prasījumus.

Atbildētāji uz prasītāja paziņojumiem izpildīt ar 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līgumu un 2009.gada 19.janvāra galvojuma līgumu uzņemtās saistības nav reaģējuši, tāpēc 2014.gada 30.decembrī prasītājs /pers. A/ cēlis Cēsu rajona tiesā prasību pret /pers. B/ un /pers. C/ par pamatparāda un līgumisko nokavējuma procentu piedziņu.

Aizdevuma līguma noteikumus un aizdevuma atmaksu regulē Civillikuma 1934.-1946.pants.

Savukārt procentu saistību izcelšanos, izbeigšanu un aprobežojumus regulē Civillikuma 1756.-1769.pants.

Civillikuma 1946.panta pirmā daļa nosaka, ka procenti par aizdevumiem dodami tikai tad, ja tie bijuši tieši norunāti vai ja parādnieks pielaidis nokavējumu.

Civillikuma 1753.pants norāda, ka ar procentiem jāsaprot tā atlīdzība, kas dodama par kādas naudas summas vai citu atvietojamu lietu (844.p.) lietošanas atvēlējumu vai kavējumu, samērā ar viņu daudzumu un lietošanas ilgumu.

No lietā esošā 2009.gada 19.janvāra aizdevuma līguma kopijas redzams, ka puses vienojušās aizdevuma līguma 2.4.punktā, ka procentu likme par aizdevuma izmantošanu ir 3% mēnesī no aizdevuma summas jeb naudas summas izteiksmē tie ir 165 EUR mēnesī.

Savukārt aizdevuma līguma 5.1.punktā puses vienojušās par līgumisko nokavējuma procentu apmēru un konkrēti: „Gadījumā, ja Aizņēmējs savlaicīgi neveic kādu no maksājumiem, kas tam ir saistošs saskaņā ar šo Līgumu, par katru nokavēto dienu tiek aprēķināta nokavējuma nauda 1% apmērā no kavētās maksājuma summas".

Atbildētājs/pers. B/ procentu likmes lielumu par aizdevuma lietošanu un nokavējuma naudas apmēru nav apstrīdējis.

Par līgumsodu un tā apmēru puses vienojušās aizdevuma līguma 5.2.punktā, taču prasītājs nav lūdzis tiesai piedzīt no atbildētājiem līgumsodu.

Tiesas kolēģija secina, ka neskatoties uz to, ka prasītājs nav lūdzis tiesai piedzīt no atbildētājiem līgumsodu, pirmās instances tiesa piemēro un tulko Civillikuma materiālās tiesību normas, kas attiecas uz līgumsoda piemērošanu (Civillikuma 1716.-1724.^{1} pants).

Jāpiekrīt prasītāja viedoklim, ka aizdevuma lietojuma maksa vai aizdevuma lietojuma procenti nekādā veidā nav atzīstami par līgumsodu un tādēļ uz to nav attiecināmi grozījumi Civillikuma 1724.^{1} pantā (spēkā no 2014.gada 1.janvāra), kas tiesai dod tiesības samazināt pieprasīto līgumsodu līdz saprātīgam apmēram, ja tas ir pārmērīgs, salīdzinot ar neizpildīšanas vai nepienācīgas izpildīšanas radīto zaudējumu vai ņemot vērā citus apstākļus.

Civillikuma 3.pants norāda uz to, ka katra civiltiesiska attiecība apspriežama pēc likumiem, kas bijuši spēkā tad, kad šī attiecība radusies, pārgrozījusies vai izbeigusies. Neskartas paliek jau iegūtās tiesības.

Konkrētajā gadījumā būtu jāņem vērā 1764.pantā (redakcijā, kas bija spēkā uz aizdevuma līguma noslēgšanas brīdi) noteiktais, ka visādos mantiskos darījumos un aktos, kas nodibina pienākumu maksāt procentus, atļauts nolīgt procentus, kuru apmēru var noteikt līdzēji savstarpēji vienojoties, bet vienpusējos aktos - to izdevējs pēc sava ieskata, ciktāl likums neparedz aprobežojumus šajā ziņā.

Tiesas kolēģija piekrīt prasītāja viedoklim, ka nav pamata /pers. B/ samaksāto maksu novirzīt vienīgi aizdevuma pamatsummas atmaksai, jo saskaņā ar Civillikuma 1843.pantu, ja kāds samaksā tikai daļu no sava parāda, tad viņa maksājumu vispirms ieskaita vēl nenomaksātos procentos un tikai pēc tam palikušo atlikumu izlieto kapitāla dzēšanai.

No lietas materiālos esošā prasītājas puses iesniegtā aizdevuma pamatsummas, aizdevuma lietošanas procentu un līgumisko nokavējuma procentu aprēķina, kuru atbildētājs /pers. B/ nav apstrīdējis, izriet, ka /pers. B/ samaksājis /pers. A/ 3586,79 EUR, tādējādi nomaksājot aizdevuma lietojuma procentus un pamatsummas daļu 1610,79 EUR, ka /pers. B/ nesamaksātās aizdevuma pamatsummas apmērs sastāda 3889,21 EUR, bet līgumisko nokavējuma procentu apmērs 72962,23 EUR.

Tiesas kolēģijai nav pamata apšaubīt prasītājas puses minēto aprēķinu.

Tiesas kolēģija atzīst, ka neskatoties uz to, ka pirmās instances tiesa, izskatot lietu, ir piemērojusi Civillikuma tiesību normas par līgumsoda piemērošanu, noteiktais līgumisko nokavējumu procentu apmērs ir samērīgs un taisnīgs.

Tā kā prasītājs /pers. A/ nav pārsūdzējis Cēsu rajona tiesas 2015.gada 13.maija spriedumu, apelācijas instances tiesai nav pienākums vērtēt prasītāja iebildumus par pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība daļā par līgumisko nokavējuma procentu 3500, 29 EUR piedziņu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam – proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta.

No lietas materiālos esošā 2014.gada 20.decembra Swedbank maksājuma uzdevuma Nr.67290 (lietas 7.lapa) redzams, ka prasītājs samaksājis par labu valstij valsts nodevu 540,53 par prasības iesniegšanu tiesai., bet no 2014.gada 20.decembra Swedbank maksājuma uzdevuma Nr.67291 (lietas 8.lapa) redzams, ka prasītājs samaksājis par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 7,50 EUR.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta nosacījumiem no atbildētājiem par labu valstij piedzenami nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi (par tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu nosūtīšanu).

No lietas materiālos esošām uzziņām (lietas 2., 68.lapa) redzams, ka nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi ir 7,37 EUR.

Saskaņā ar Civillikuma 44.panta nosacījumiem no atbildētājiem piedzenami par labu prasītājam ar lietas vešanu saistītie izdevumi (par advokāta palīdzību).

No lietas materiālos esošajiem maksājuma uzdevumiem un rēķiniem (lietas 42., 43., 81., 82.lapa) redzams, ka prasītājam izmaksas advokāta palīdzības samaksai abās tiesu instancēs kopā sastāda 190 EUR, kas atbilst Civillikuma 44.panta nosacījumiem un nav pamata tos samazināt.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.-434.pantu Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a

daļēji apmierināt /pers. A/ prasību pret /pers. B/ un /pers. C/ par parāda un līgumisko nokavējuma procentu piedziņu.

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, pamatparādu 3889,21 EUR un līgumiskos nokavējuma procentus 388,92 EUR, ar lietas vešanu saistītos izdevumus 190 EUR un tiesas izdevumus – valsts nodevu 405,87 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 7,50 EUR, kopā piedzīt 4881,50 EUR (četri tūkstoši astoņi simti astoņdesmit viens *eiro* un 50 *centi*).

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/, personas kods /personas kods/, par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 7,37 EUR (septiņi *euro* un 37 *centi*).

Noteikt /pers. A/, personas kods /personas kods/, tiesības saņemt no /pers. B/, personas kods personas kods /personas kods/, bet piedziņas neiespējamības gadījumā no /pers. C/, personas kods /personas kods/, likumiskos sešus procentus no viena simta gadā no neatmaksātā pamatparāda līdz sprieduma izpildei.

Noteikt termiņu labprātīgai sprieduma izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā no pilna sprieduma sastādīšanas dienas-2015.gada 27.oktobra-kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā Civilprocesa likuma 451.-452.pantos norādīto tiesību normu pārkāpumu gadījumos, iesniedzot kasācijas sūdzību Vidzemes apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis D.Lazdiņš

Tiesnese S.Bakmane

Tiesnesis A.Bukavs